

К 79/Д 87

120000868696

САНДЪР ГЕЛМАН

НИЕ, ДОЛУПОДПИСАНИТЕ

пиеса в две части

превод от руски език

СНЕЖИНА КАМЕНОВА

Премьера на 31 октомври 1979 г. в операта
сезон 1979 — 1980 година

Ж 761

Ж 761
281

ИДЕИТЕ НА ХУМАНИЗМА. ЗАДЪЛ-
БОЧЕНОТО ВНИМАНИЕ КЪМ ЧОВЕ-
КА СА НЕПОСРЕДСТВЕНО СВЪРЗА-
НИ С ПРОБЛЕМИТЕ НА НАШЕТО
ВРЕМЕ — С ПРОБЛЕМИТЕ НА НАУЧ-
НО-ТЕХНИЧЕСКАТА РЕВОЛЮЦИЯ.
НЯКОИ МНОГО ТОЧНО БЕШЕ ЗАБЕ-
ЛЯЗАЛ, ЧЕ КЪМ ТЕРМИНА „НАУЧ-
НО-ТЕХНИЧЕСКА“ СЕГА СМЕЛО МО-
ЖЕ ДА СЕ ДОБАВИ И „ПСИХОЛОГИ-
ЧЕСКА“. ИЗВЪРШВА СЕ НЕВНДИМО
(А ПОНЯКОГА И ВИДИМО) РАЗРУ-
ШАВАНЕ НА СХЕМИТЕ И ПРЕДСТА-
ВИТЕ ЗА СВЕТА И ЧОВЕКА.“

и. а. на СССР Юрий ЗАВАДСКИ

Регионална библиотека
"Любен Каравелов"

120000868696

Действующие лица

ЛЪОНЯ ШИНДИН

ВАЛЕНТИН ГАДЖОКОВ

главен диспечер на строително-монтажно управление „Селхозстрой“

АЛЛА ШИНДИНА
негова жєна

ЕЛЕНА ИВАНОВА

МАЛИСОВ

ЕМИЛ ИВАНОВ

началник на отдела, в който работи Алла

ЮРИЙ НИКОЛАЕВИЧ ДЕВЯТОВ

ГЕОРГИ НИКОЛОВ

председател на комисията

ВИАЛТА МАТВЕЕВНА НУЙКИНА

МАРИНА ПРАШАНОВА

АНТОАНЕТА КРЪСТЕВА

ГЕНАДИЙ МИХАЙЛОВИЧ

СЕМЬОНОВ

КЛИМЕНТ МИХАЙЛОВ

КОНДУКТОР

ХРИСТО ПАМУКОВ

РЕВИЗОР

ВЕСЕЛИН РАЛЕВ

МЛАДЕЖ

ОГНЯН КАМЕНАРСКИ

ЛЮБОМИР МИРЧЕВ

СТАРШИНА ОТ МИЛИЦИЈАТА

ЕЛЕНА ДАНЧЕНКО

ПЪТНИК

ВАСИЛ ЛНТОВ

действието се развива в наши дни

постановка

сценография

СЛАВИШКАРОВ

ЦАНКО ВОЙНОВ

ТЕМАТА ЗА ТРУДА В СЪВРЕМЕННАТА СЪВЕТСКА ДРАМАТУРГИЯ

За съветската литература и театър насочването към тема за труда е отдавнашна и плодотворна традиция. В нейните извори стоят имената на автори като Погодин, Кирион, Афи погенов, Корнейчук, чиито произведения бележат първите по беда в областта на така наречената „производствена“ тема още в годините на разрухата след гражданската война, в годините на първите пегилетки. Темата на труда преминава през цялата история на съветското изкуство. Като постига труда, като разкрива неговото естетическо съдържание, изкуството внася свой съвсем не малък дял за формиране на системата от ценностите на социалистическото общество.

В последните години в трактовката на тази тема се набелязваха съществени нови моменти. Те се проявяват в това, че художественото разкриване на темата за труда все повече и по-вече се свързва с осмислянето на тези социални, морални, културни, психологически проблеми, които бяха издигнати от научно-техническата революция.

В произведенията на съветското изкуство от последните години убедително се проявява хуманистичният смисъл на измененията, които внася научно-техническата революция (НТР) в трудовия процес. А при социализма той има творческо съдържание. Трудът в условията на социалистическото общество способствува за активната изява на творческите възможности на човека, превръща се във важен фактор не само за професионалното усъвършенстване, но и за духовното обогатяване на личността. Тези проблеми бяха поставени още в „Ситуация“ на В. Розов, поради което днес критиката я определя като „свособразен предтеча на такива широко известни произведения като „Външен човек“ на И. Дворецки, „Стоманолери“ на Г. Бокарьов и „Протокол на едно заседание“ на Ал. Гелман.“

Днес пиесите все повече се освобождават от „технологическата“ едностранчивост, все повече се насочват към морално-етичните проблеми. Именно това доведе и до своеобразната реабилитация на жанра в очите на читателя и зрителя. За това е достатъчно да споменем една от последните пиеси, преминала триумфално не само на сцената на съветския театър, но и у нас — „Протокол на едно заседание“ от Ал. Гелман.

Днес терминът „производствена“ тема се възприема съвсем условно. Защото в пиесите, групирани по този принцип, става дума не за производството. Във „Външен човек“ на И. Дворецки — пиеса от този цикъл, която вече може да се нарече „класическа“ — съвсем не е важно да проникнем в същността на

проблемите на металургичния завод, определящи разсъжденията и борбата на инженер Чешков. Най-важният проблем в пиесата е характера на главния герой, който още с първата си поява на сцената предизвиква необикновен интерес. Той започва работа на ново място и открито поставя своите условия, без да се стеснява даже да назове сумата на заплатата, която би го задоволила... Образът на инженер Чешков е полемичен. Той е в положението на открита, постоянна опозиция към изостаналите според него „псевдохуманистични“ форми на взаимоотношения в сферата на труда. Точно това основно отличие в характера на героя обезпечи огромния обществен интерес на пиесата, предизвика и спорове в средите на зрители и критиката относно добродетелите на този „деловия човек“.

С Чешков се постави началото на художественото въплъщаване на образа на съвременния „деловия човек“. Постави се проблемът за неговата отговорност и личностна същност.

Наистина в образите на „деловия човек“, в повите произведения на А. Вейцлер, А. Мишарин, М. Шатров, А. Гребньов и др., по един или друг начин се полемизира с образа на ръководителя от типа на Чешков. Достатъчно нагледно в тях се провежда мисълта, че развитието на НТР при социализма от крива широк простор за духовното усъвършенстване на личността.

В процеса на количествените натрупвания на нов материал в самия тип на деловия човек изкристализира новият образ на героя. Неговата доминантна остава предишната — същото предано отношение към работата, и висок професионализъм, същата решимост, ако потрябва да тръгне и срещу течението. Но неговата деловитост не е едностранчива — тя не се проти вопоставя, а се включва в спектъра на нравствените качества на героя.

Съвременното съветско изкуство все по-уверено върви по пътя на един по-задълбочен и сложен анализ на хуманистичното съдържание на НТР, на творческо-естетическия аспект на човешкия труд, въоръжен с достиженията на науката и техниката.

Новото, което се открива и утвърждава в последните съветски пиеси, посветени на труда на работническата класа, е и в това, че главна фигура в тях е вече не встъпващия в живота човек, а активният строител, съзидател. Днешната нова съветска пиеса дава примери за драматизъм, в определено обществена, производствена среда, в сферата на деловите отношения. И авторите откриват нови страни, нови възможности и оттенъци на драматическите колизии, дълбоко принципи на нравствени сътолковения.

ВИОЛЕТА РАЙНОВА

По статията „Съвременната съветска пиеса у нас“
сп. „Театър“, бр. 11, 1976 г.

ЛОГИКА НА ОТГОВОРНОСТТА

От целия кръг на явленията, проблемите, конфликтите, свързани с епохата на техническия прогрес, мен преди всичко ме занимава и вълнува проблемът, който бих формулирал така: дефицит на отговорност. Равнището на отговорността на съвременния човек, според мен, изостава от задачите, чието решение настоятелно се изисква от научно-техническата революция. От детските си години ние сме привикнали към словосъчетанието „чувство за отговорност“, но сега по-правилно би било да се говори не за „чувство“, а за здрава логика, свързана с разбирането за отговорността, която лежи над всеки от нас. Понятието отговорност се нуждае от обновяване — не обходимо е отново да се осмисли дълбочината и конфликтността, които са заложени в него. С една дума, то в крайна сметка се обезценява. А нали именно сега един безотговорен човек може да принесе много повече вреда, отколкото да кажем преди сто години. Един човек, вземайки неразумно и не достатъчно мотивирано решение е способен да принесе на обществото вреда за милиони рубли, да сведе до нула труда на

много колективи. И затова съвсем не е необходимо той да се окаже в изключителни условия, в някаква необикновена ситуация. Всичко, което той би правил, е привично и ежедневно: натиска какви копчета, говори по телефона, подписва някакви хартии, дава разпореждания. Но именно в тази делничност се крие опасност — много от това, което той прави по инерция е обременено със сериозни последици. За да бъде взетото решение максимално оправдано, се изисква не само осъзнаване на отговорността, но и висока квалификация: сериозна, социална и общонаучна, философска подготовка. Едно е да говорим за равнището на образоваността като такава, друга работа е да се разглежда образоваността в контекста на научно-техническия прогрес днес.

Във всички сфери на народното стопанство сега се търсят резерви за повишаване производителността на труда. Мисля, че един от тези резерви за нашата икономика е повишаване на нравственото равнище на деловите отношения. Трудно е да се изчислят точно придобивките, свързани с такъв чисто морален фактор, обаче по моите наблюдения, те са твърде значителни. Драматургията и театърът могат да участвуват във формирането на общественото мнение около безправството поведение през време на работа, въвличайки зрителите в изследване на остри, напрегнати ситуации в производство то, свързани с взаимоотношенията, създаващи се вътре в колектива. Това само ще помогне да се ускори практическото „усвояване“ на споменатия по-горе резерв.

Понятието „производствена“ тема ме привлича с конкретността, която носи. По богатството и разнообразието на материална тази тема е неизчерпаема. Работата е в това, че именно в сложната система на своите производствени отношения, човек се разкрива най-обемно, т. е. в единството на професионалните, социалните, психологически особености. Никъде другаде човек не показва така своя характер, своите честолюбиви помисли, своя стремеж към самоотвърждаване, към оптимална самореализация. Производствената тема, това е темата за управлението, и темата за мощта и слабостта на човешкия характер, и накрая — това е темата за съотношението на личното и социалното в живота на човека. Всеки се стреми да заеме някакво достойно място в живота, аз имам предвид чисто служебно, работно място и в това няма нищо лошо. Обаче хубавите длъжности са по-малко отколкото са претендентите за тях. Възниква определен род съревнование за самоутвърждаване. Такова съревнование е винаги борба, изпълнена с драматизъм. И тук задачата на драматурга, на театъра, е решително да отстояват нравствените закони на тази борба: нека да победи този, който честно е доказал своето право на победа. И това е също производствена тема.

Проблемът за героя е един от възловите в съвременното изкуство. За мен герой е този, който съсредоточава конфликта и става изразител на авторовите размисли.

Не всеки специалист в работата си, колкото и високи да са неговите производствени показатели, може да стане пример за подражание. Има нещо особено в тези, които обичаме, на които се възхищаваме—това са не само деловите, но и човешките им качества : неподправен искрен демократизъм, смелост, готовност да признае, че не е прав и едновременно да отстои своите убеждения.

Моят герой е зрял човек, определил се, знаещ какво иска. Такъв герой действа съзнателно, взетите от него решения винаги са плод на обстоен размисъл, а не резултат на случайно стечение на обстоятелствата. Поради това, конфликтът, който не може да не съществува, е резултат от неговите размисли, от неговия : предконфликтен опит. В създамата се ситуация такъв тип герой се държи като шахматист-аналитик, той „предварително“ разиграва“ възможните варианти на борбата, изработва своя стратегия и тактика. Ако в хода на борбата у него възникнат сложности, проблеми, неудачи, то те непременно са свързани с решаването на принципино сериозни задачи. Линията на поведението на такъв човек е продиктувана не от особеностите на неговия характер, а от зрялостта на неговата жизнена позиция. Такъв герой е носител на идейния конфликт, най-остро предаващ драматизма на жизнените явления.

АЛЕКСАНДЪР ГЕЛМАН

Част от отговорите на драматурга на анкетата „Чертите на нашето време“, проведена с драматурзи, пишещи за съвременността.

сп. „Театр“, бр. 10, 1976 година

ПРОБЛЕМИТЕ НА ПИЕСАТА ВЪЛНУВА ТВОРЦИТЕ...

Всеки повод да работя над съветска пиеса ми напомня вълнуваща среща със стар приятел. Тази среща я очаквам с интерес, с вълнение, с любопитство, и най-вече с желание. Този път имам възможност да работя над творба от автор, много талантлив и твърде популярен не само сред специалистите, но която е най-хубаво — сред зрителите. Темите в пиесите на Гелман ме вълнуват: конфликтите в производствения процес. Но там е работата, че това не са толкова „производствени“ конфликти, а нравствени.

„Ние, доунодписаните“ не е смешна комедия, но слава богу, не е и беззъба. Навярно не всички ще се смеят, но да се надяваме, че пиесата ще намери своя зрител.

Маркс, както знаем, казва, че човечеството смеейки се се прощава с миналото си. Творбата на съветския драматург Александър Гелман ни дава повод и ние тъжно да се разсмеем над отрицателни страни от днешния ден в нашето ежедневие. И не само да се разсмеем над тях, но и да се разгневим.

СЛАВИ ШКАРОВ, режисьор на спектакъла

Що за човек е Шиндин? Срещат ли се такива хора? Струва ми се, че ДА! Но ние твърде често се движим по повърхността на живота и така пропускаме същественото в него. Гледаме на света около себе си само с очи, а без душа.. И ако пренесем т.нар. „производствен конфликт“ в сферата на чисто човешките отношения ще видим, че в своя най-интимен смисъл пиесата на Гелман е един урок по ЧОВЕКОЗНАНИЕ.

Валентин ГАДЖОКОВ — Лъоня Шиндин

Кл. Михайлов: Какво бихте казали за себе си, Геннадий Семьонов?

Г. Семьонов: Весел, духовит, бърлив, импровизатор.

Кл. Михайлов: Професионално поведение?

Г. Семьонов: Балансирам.

Кл. Михайлов: А в кариерата?

Г. Семьонов: Зависи от вятъра.

Кл. Михайлов: Как виждате бъдещето си.

Г. Семьонов: Зависи от братовчед ми Иван Иванович.

Кл. Михайлов: Все се заканвам да не играя подобни роли, а все се виждам в списъка на разпределението като техен интерпретатор. Какво да правя? Актьорът най-малко от всички има възможност да избира своя герой. Лош или добър — трябва да го заобичаш. Професия.

Климент МИХАЙЛОВ — Геннадий Семьонов

Девятъв ли? От една страна, бивш военен юрист. От друга, човек на принципа, ако щете и на справедливостта. Член на комисия за приемане на строителство в селското стопанство. Една възможност за морални прояви в иначе интензивния живот, за изваждане наяве на забравени добродетели. От трета — финкс. Изстинал вече символ на истината. Една инерция среща (в добрия смисъл на думата) другите инерции. За промени е късно: малко надежди за разчупване и дребни чо

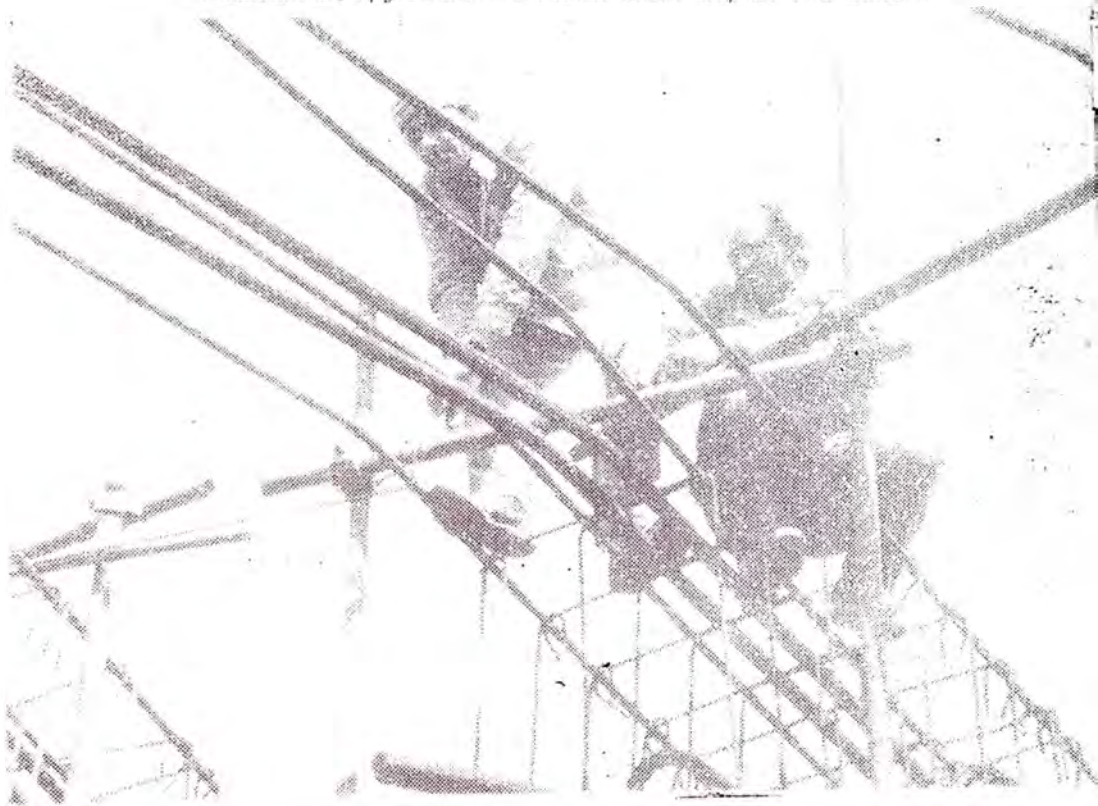
вешки радости. Не е важно те да бъдат достигнати. Важното е да се започне! Малко по малко доброто ще дойде. Трябва само да се отстранят дефектите. А дефекти винаги има. Това е: Девятков е пълна противоположност поне с категоричността, с която се държи. Моята задача е зрителият да разбере, да вникне в този принцип. Юрий Николаевич, защото и принципността често е повод да открием вътрешен драматизъм у човека.

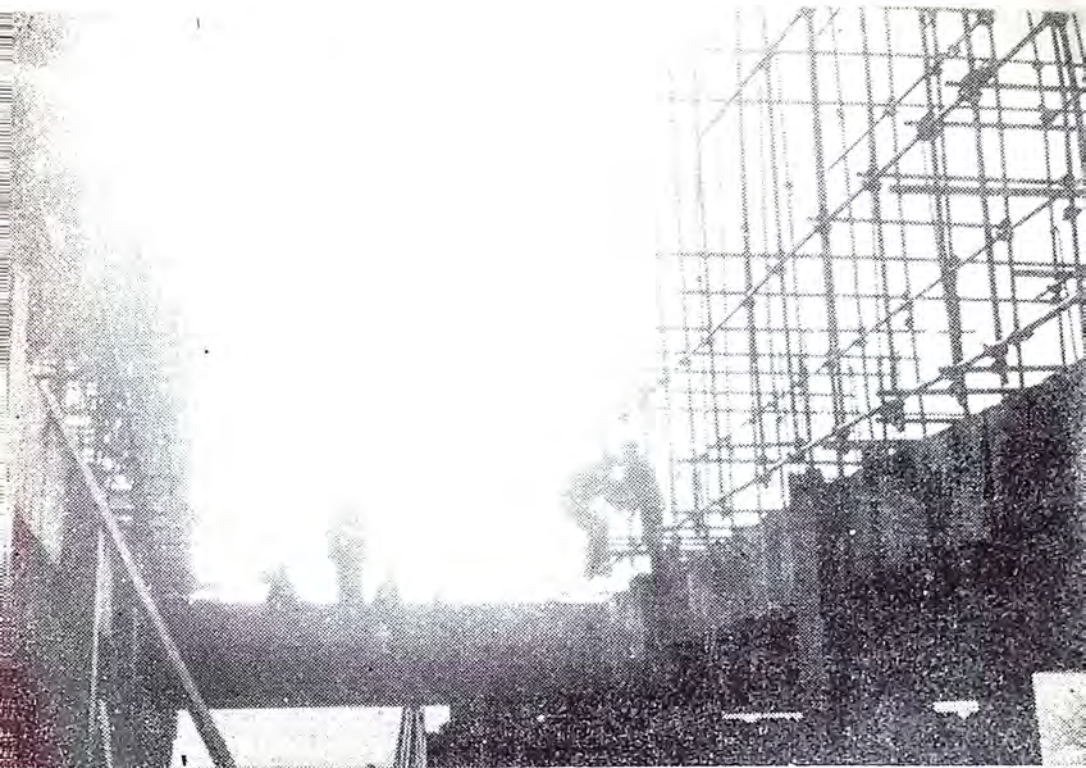
Георги НИКОЛОВ — Юрий Девятков

...И БЪДЕЩИТЕ ЗРИТЕЛИ

Още помня чудесния съветски филм „Премия“. И хубаво е, че Русенският театър ще ни даде възможност да видим драматична творба от неговия автор Александър Гелман. Много хора от нашите производствени среди го знаят. Запомниха го като сценарист на филма. И сега се надявам, че пиесата му ще даде възможност да дискутираме.

Работникът, труженикът е много богат образ. Той винаги

умее да долови и най-тънкото в отношенията между хората, в тяхното виждане, в техните действия.

Ролята на театъра може да бъде много ефективна, ако стъпмее чрез пресъздаваните образи да докосне страни от този образ. Да опъне разхлабените струни на зрителя — работник, за да може той да долавя верния тон в ритъма на производството, в динамиката на нашето социалистическо ежедневие.

Димитър СТОЯНОВ, партиен секретар в
СУ „Заводски строежи“ — Русе,

В театъра нашето преживяване, на работниците, е особено силно, когато виждаме себе си, приятелите си сред обстановката на производството. Героите с техните възмущения и конфликти ни карат да се размислим и за собствения принос в строителството на новия живот.

Гледал съм филма „Премия“ и очаквам с интерес срещата си с този съветски автор, майстор на пиеси с „производствена“ тематика.

Валери МИШЕВ, шофьор в СУ „Заводски строежи“
— Русе

представлението се води от
КЮРАНА ПЕНЕВА,

текста следи
РОЗА ЯЧЕВА

технически сътрудници

Завеждащ постановъчната част — Петър Гузелски, художник изпълнители — Христо Луканов и Иван Памуков, ръководители „Организация и реклама“ — Надежда Ванева, ръководители на художественото осветление — Георги Харалампиев и Димитър Ников, завеждащ звуково оформление — Цвятко Ячев, театър-майстори — Кънчо Начев и Здравко Владимирев, тапациерско ателие — Йордан Петров, завеждащ театрален реквизит — Васил Сапунджиев, шивачко ателие — Стефка Божанова, железарско ателие — Георги Петков, дърводелско ателие — Нено Ненов, грим и перуки — Станой Станоев и Гинка Ангелова, завеждащ театрален гардароб — Вania Тодорова.

Материали и редакция на програмата
ЛИТЕРАТУРНОТО БЮРО ПРИ ТЕАТЪРА

Художествено оформление
ДИМИТЪР ГИЛЕВ

фотограф
ИВАН ЦОНЕВ